

2. Varför firas Jesu födelse den 25 december?

- Bland de första kristna var det tydligen inte vanligt att fira jul, d v s Jesu födelsedag. (jfr. Origenes PG XII, 495) Däremot firade de hans dödsdag, och närmare bestämt som den dag han gick in i himlen. De kallade den därför ”födelsedag” (dies natalis: jfr. t. ex. berättelsen om Polykarpus martyrium, 18,3) Med högtidligheten hade man del i frälsningen genom Jesus, som genom sitt lidande besegrade döden.

- Det exakta datumet för denna centrala händelse kom att stanna kvar i de kristnas minne. Det var den 14/15:e dagen i den judiska månaden Nisan. Men om datumet för Jesu födelse tiger evangelierna, och intill andra århundradet likaså de andra tidigare kristna skrifterna.

► Därefter dök de första datumen för julen upp. Till att början med var de olika. Den 25 december talades det för första gången indirekt om hos Sextus Julius Africanus år 221. Den första direkta hänvisningen finner vi i *Deposito Martyrum filocaliana*, en liturgikalender från år 354 (MGH, IX, I, 13-196), där det står: *VIII kal. Ian. Natus Christus in Betleem Iudeae* – den 25 december blev Kristus född i Betlehem i Judéen”. Från och med det tredje århundradet blir denna kalenderdag vanlig i den västliga kyrkan.

De kristna satte nog samman Jesu frälsningsdöd med hans avelse och högtidlighöll de båda händelserna på samma dag.

► Varför den 25 december? Enligt en vanlig förklaring är skälet till detta, att man i Rom från och med år 274 firade *dies natalis Solis invicti*: ”dagen för den obesegrade solens födelse”, då ljuset efter årets längsta natt tar överhanden. Till förmån för denna tes anføres, att julliturgin och de dåtida kyrkofäderna sätter Jesu födelse i förbindelse med bibliska uttryck som ”rättfärdighetens sol” (Mal. 4:2) och ”världens ljus” (Joh.1:4 ff)

- Det finns emellertid inget bevis för denna tes. Dessutom är det mer än tvivelaktigt, om dåtidens kristna verkligen ville föra in hedniska högtider i den liturgiska kalendern, i synnerhet under intrycket av de upplevda förföljelserna. Men det är ändå inte uteslutet, att den kristna högtiden under tidernas gång sammanfallit med och absorberat den hedniska.

► Mer övertygande är en annan förklaring. Enligt denna hänger Jesu födelsedatum ihop men hans människoblivande, alltså hans tillblivelse i Marias sköte.

► Den antika och medeltida människan beundrade universums fullkomlighet, där allt befinner

sig i en inbördes harmoni. Denna syn präglade även de kristna och deras trosuppfattning. Ett uttryck för detta var, att de satte Guds stora ingripanden i världen in i ett tidsbegränsat förhållande bland dem själva.

► Redan judarna förknippade såväl skapelse och frälsning med månaden Nisan. De kristna å sin sida firade Jesu människoblivande (hans avelse i Marias sköte) och hans förlösande lidande på Kalvarieberget på samma dag. En anonym skrift om solstånd och liknande iakttagelser, säger konkret, att Jesus avlades ”den åttonde dagen i aprils kalender”, alltså den 25 mars, och att den dagen skulle vara densamma som dagen för hans lidande: ”Han avlades och han dog på samma dag”. (Jfr. B. Botte, *Les Origines de Noel et de l'Epiphanie*, Louvain 1932 I. 230-33) Detta återspeglade sig senare också i de konstnärliga framställningarna av Marie bebådelse: det från himlen nedstigande Jesusbarnet bär där ett kors.

De första kristna firade inte sin födelsedag. Däremot firade de dödsdagen, den dag de gick in i det definitiva hemlandet. De kallade den därför ”födelsedag” (*dies natalis*).

- Jul firade man väl därför den 25 december, eftersom det på denna dag förflutit exakt nio månader från den 25 mars: längden för Marias graviditet.

- Även de östliga kyrkorna känner till detta avstånd. På grund av avvikelser från den västliga kalendern firar de Jesu människoblivande – och samtidigt hans lidande den 6 april. Men också hos dem kommer julen nio månader senare, nämligen den 6 januari.

► Man kan alltså på goda grunder anta, att de kristna satte samman Jesu frälsningsdöd med hans avelse och högtidlighöll de båda händelserna på samma dag, och att denna dag bestämde datumet för juldagen. ”Utslagsgivande för den 25 december var väl sambandet mellan skapelse och kors, mellan skapelse och Kristi avelse” (J. Ratzinger ”Der Geist der Liturgie”, S. 94)